

Jordy Rosenberg

ZPOVĚĎ

LIŠÁKA

PŘELOŽILA MARKÉTA MUSILOVÁ

ZPOVĚĎ LIŠÁKA

Vyšlo také v tištěné verzi

**Pa
se
ka**

Jordy Rosenberg

ZPOVĚĎ LIŠÁKA – e-kniha
Copyright © Paseka s.r.o., 2021

Všechna práva vyhrazena.
Žádná část této publikace nesmí být rozšiřována
bez písemného souhlasu majitelů práv.

ZPOVĚĎ LIŠÁKA

Jordy Rosenberg

ZPOVĚĎ LIŠÁKA

PASEKA

Přeložila Markéta Musilová

Vydáno s podporou Ministerstva kultury České republiky

MINISTERSTVO
KULTURY

CONFESSION OF THE FOX

Copyright © 2018 by Jordy Rosenberg

All rights reserved

Jacket illustration © Adam Simpson, 2018

Translation © Markéta Musilová, 2021

ISBN tištěné knihy: 978-80-7637-093-7

ISBN ePUB: 978-80-7637-252-8

ISBN MOBI (Kindle): 978-80-7637-254-2

ISBN PDF: 978-80-7637-253-5

*...o mystériích duše vědí,
jež v knihách těla psána jsou.*

John Donne: „Extáze“

Předmluva redaktora

Před časem – a je jedno, jak je to dávno – jsem zmizel ze světa a ten rukopis jsem vzal s sebou.

Když jsem odcházel, byla noc. Na chodbách byla tma, ale to bývala i přes den. Spousta zářivek byla vyhořelá nebo rozbitá, a protože byla celá budova tak jako tak odsouzená k zániku, správa je odmítala vyměnit. Beztak to tu brzo celé srovnají se zemí.

Původně jsem odejít nechtěl, jenže ten rukopis mě – kdepak, neděsil mě, to ne, ale rozhodně mě znervózňoval. Mátl mě, jeho pravost byla sporná. Od začátku jsem věděl, že mě pohltí.

Víc než to. Zcela jsem se v něm ztratil.

Hrávali jsme s mojí ex kdysi takovou hru – společně jsme vymýšleli německé složeniny pro věci, které se nedaly jednoduše vyjádřit. Většinou se týkaly milostného života, takže slov, co jsou mi teď už k ničemu. „Milenec zezadu přitisknutý k milence, ruku má na jejím boku.“ „Milenec zezadu objímající milenku.“ „Milenci proti sobě, jejich těla propletená.“

*V němčině určitě existuje výraz pro „ztratit se v projektu“, pomyslel jsem si toho večera, kdy jsem odešel, a s pomocí internetového slovníku jsem slátal slovo plně vystihující, jak jsem se v tu chvíli cítil (a bál jsem se, že mě to jen tak nepustí). *Selbst-Verlust-in-Projekt*.*

Na rovinu, kdyby mě byla diagnostikovala moje ex, nejspíš by mi poskládala úplně jinou nálepku. Mnohem míň velkodušnou. Ale protože jsme spolu nemluvili, diagnostikoval jsem se sám.

Dost možná jste si všimli, že ztráta (Verlust) a touha (Lust) mají stejný základ. Tím se dostáváme blíž k jádru věci, ale zároveň se od něj vzdalujeme.

...

Pár měsíců před mým překotným odchodem škola uspořádala knižní burzu, jako že vítáme vás zpátky ve škole a vyserte si voko. Rektorát totiž nechal přes léto kvůli velké rekonstrukci vyklidit knihovnu od sedmnáctého až do dvacátého patra. Budou tam kanceláře děkana a menza pro důležité zaměstnance.

Burza se konala před budovou, kde si to každou chvíli štrádávali čerství prváci. Univerzita hrdě předváděla „optimalizaci“ knihovny. Jeden studentský spolek výměnou za kredity za společensky prospěšnou činnost obsadil stoly prodávajícími. Nad stohy knih se prsili kluci v tílkách, zatínali bicepsy a tvářili se drsně. Za stolky pak stály obrovské cedule s plakáty, které ukazovaly, jak bude vypadat budoucí jídelna s atriem.

Jedno odpoledne jsem se probíral kompletní univerzitní sbírkou filozofických, lingvistických a postkoloniálních knih a vtom jsem ji zahlédl.

Zmuchlanou, plesnivou hromadu papírů, člověk by ji přehlédl jako nic. Přesto to byl vzácný a šokující nález. Ztracené Sheppardovy paměti? Odborníci v mém oboru už dávno prohledali veškeré prameny a popsali všechno, co kdy našli.

„Klidně si to vezte,“ povídá kluk u stolku.

Zpátky u sebe v kabinetu jsem zíral na hromadu papírů, ze kterých se mi na stůl sypal prach. Mísil se s dalšími částicemi, které se snášely z děr ve stropu a prosakovaly ze stěn. Zasípal jsem o něco víc, než jsem u sebe v kabinetě běžně sípal, a obrátil první pomačkaný list.

Rukopis léta nikdo nečetl, dost možná vůbec nikdy. Nebylo na něm ani jedno razítko se záznamem o půjčení. Přesněji řečeno, na zadní straně neměl vlepenou ani kartičku, kam by se razítko mohla dát. Nikdy ho ani nezapsali do katalogu. Někdo ho prostě jen šoupl dozadu na hromadu, kde pak bez povšimnutí ležel bůhvíjak dlouho.

Až dodneška.

Mnoho měsíců jsem pak pracoval pod úzkým pruhem žlutavého světla staříčké stolní lampy, přepisoval křehké, rozpadající se strany rukopisu a jaksi mimochodem doufal, že v noci nebudu snít ani o *Lust*, ani o *Verlust* (to těžko, vždyť jsem nesnil o ničem jiném), a přitom se na mě celou dobu z děr ve stropu snášely žlutavé vločky azbestu, či co to bylo. Tu a tam na linoleu zacvakaly drápky, jak po chodbě pod blikající zářivkou přeběhla myš nebo potkan.

Toho večera, kdy jsem odešel, jsem listoval mezi stránkami 252 a 257 a nejasné podezření, které ve mně už nějakou dobu klíčilo, se zničehonic potvrdilo. S rukopisem opravdu nebylo něco v pořádku.

Navíc jsem s ním potřeboval zmizet.

Papíry, notebook s přepisem a poznámky jsem si dal do kufříku, vyhnul jsem se hlodavcům na chodbě a vydal se do auta. Nebyla to zanedbatelná cesta – v loterii s parkovacími místy jsem si vytáhl dost mizerné číslo. Obvyčejně mě místo, kde pracuju, nijak nedojímá, ale ten večer bylo opravdu krásně – poslední záchvěvy podzimu ještě vzdorovaly prvním úderům zimy, do namodralé novoanglické noci se však už vkrádal mráz –, a tak mi procházka nevadila. Koneckonců jsem se loučil. Dokonce jsem se i na okamžik kochal nádechem noblesy, který kampus vyzařoval jenom za tmy. Ve větru na sebe halasně pokřikovali ptáci. Na rozpadlý chodník dopadaly stíny šedých kmenů obrovských dubů. Černé železné sloupy osvětlení obtáčely šlahouny břechtanu, šplhající až do výše pěti metrů ke skleněným stínidlům, poblikávajícím oranžovým světlem. Univerzita je sem nechala namontovat teprve nedávno v zoufalé snaze dodat rozpadající se budově humanitních věd trochu té vznešenosti. Byla to další ukázka terénních „vylepšení“, místo aby jednoduše opravili, co je potřeba.

Ale to odbíhám od tématu.

Možná o tom nevíte, ale slzy se dají zadržovat klidně celé roky. Mnoho filmových vyvrcholení, ve kterých figuruje mužská postava, to

potvrzuje. Tichý záběr vnitřku auta. Stárnoucí muž. Nepěstěný plnovous. Ruce na volantu. Černočerná noc. Hudba na doladění atmosféry.

Jak se dalo čekat, já sám jsem toho večera (ačkoli jsem mužem z odhodlání, nikoli od přírody), když jsem odjížděl z kampusu směrem k [blíže neurčenému místu], bulel jako stará kurva. Přinejmenším mi tekly slzy. Pořád dokola jsem musel myslet na ten verš, který mě v jednom kuse pronásledoval. Na epigraf, který jsem si přečetl na první straně rukopisu.

*...o mystériích duše vědí,
jež v knihách těla psána jsou.*

Co tím měl ale Donne skutečně na mysli, co chtěl všemi těmi oplzlými narážkami říct?

Láska přetvoří tělo.

Nejspíš vám to ode mě zní podezřele utopicky, ale já to tak necítím. Žádná bezbolestná utopie to není.

Láska se vryje do těla – a je to proces přesně tak mučivý, jak to zní. Pro leckoho z nás doslovně, po kafkovsku. *Selbstverlust*, hrůzná a zároveň příjemná. Před láskou tělo neexistuje, je vykováno až v jejím žáru.

Jestli je tělo vykováno v plamenech lásky, tak – a to se nejspíš snaží říct i John Donne – z plamene vzešla i tahle kniha.

Stejně se to má vlastně se všemi knihami. Jenže o rukopisu, který držíte v ruce, to platí dvojnásob.

Rukopis, za nějž nepochybně draze zaplatím a budu ho rozšiřovat „nezávisle“, bez ohledu na přání a představy velectěného nakladatele. Nejvíc všechny nadzvednu tím, že ho vydám se všemi svými poznámkami pod čarou. Ale je důležité, abyste věděli všechno.

Takže jak už jsem říkal, když jsem odjížděl, bulel jsem.

Nebyly to ale slzy smutku. Když je mi smutno, nikdy nebrečím. Prostě se jen scvrknu do jakési miniaturní sebe sama, podobně jako

se nemocná želva odvede do lesa, aby tam v ústraní zemřela. Ne, já brečím, když jsem... ne přímo šťastný, ale když vidím záblesk naděje, třeba jen kratičký, že *in potentia* existuje něco lepšího a jiného než tenhle svět. Nemusí to být nic hlubokomyslného. Brečím úplně stejně, když se hráči objímají po vyhraném zápasu, jako když stojíme zaklesnutí do sebe proti policii.

Uháněl jsem tedy po Route 17, slzy rozpily nekonečné nákupní zóny do oslnivé stříbřité šedi se stopami fialové, bílé a několika zářivých odstínů zelené. Tou dobou už jsem věděl, kam se vrátím. Kde budu v bezpečí. Aspoň než se mi podaří ten rukopis vydat. Cíl mojí cesty byl naprosto evidentní a naprosto dokonalý. Za to, že jsem na něj nepřišel dřív, jsem vděčil jen svému talentu přehlížet všechno, co bije přímo do očí.

Ale to je fuk. Teď už jsem to věděl naprosto jasně.

Postindustriální krajina se rozzářila a probarvila. Vše, nač jsem se podíval, se třpytilo a blýskalo. Z očí se mi linulo vlhké světlo. Když jsem mrkl, v koutcích se mi rozlila záře, ale zase hned pohasla a zanechala po sobě křišťálové stopy.

Je ten rukopis skutečně autentická autobiografie? ptali se v jednom kuse nakladatelé. *Nebo je to celé výmysl? Je to dlouhá a strašná báseň, že je to tak? Nebo snad hoax?* Trochu se stydím, ale nějakou dobu jsem se jim na ty dotazy pokoušel odpovídat. Doufám, že mi historie jednou odpustí, že jsem se s nimi vůbec bavil. Buďte si jisti, že už s nimi nic z toho, co zjistím, nikdy sdílet nebudu.

Rukopis jsem odvezl, protože když jsem pochopil, o jakou jde knihu, nemohl jsem dopustit, aby se dostala do spárů nakladatelům. Odvezl jsem ho, protože jsem si uvědomil, že je v něm ukrytá věda. Totiž něco na ten způsob. Velevážení nakladatelé se mě ptali, jestli v něm není schovaná šifra. Je. Ale jiná, než se nakladatelé domnívají.

Odvezl jsem ho proto, že jsem nemohl jinak, a to hned, jakmile jsem si uvědomil, že se pokouší něco sdělit. Něco, co je určené jen nám. A jestli čtete tyhle řádky, nejspíš tušíte, koho tím myslím.

A určitě si říkáte: *Važ slova! Co když ta kniha padne do špatných rukou?*

Nebojte.

Dokonce i kdybych připustil – *čistě hypoteticky* –, že jde o šifru, nikdy ji nebudou schopni rozluštit.

Některé věci jsou totiž vidět jen přes slzy.

Dr. R. Voth, červen 2018

ZPOVĚĎ LIŠÁKA

PRVNÍ ČÁST

Jack Sheppard, nejslavnější vězeňský zdrapák* a nejoddanější a nejhorlivější ctitel prcinek† v celém Londýně stojí svázaný pod šibenicí v Tyburnu a čeká na popravu...

Jestli dnes zemřu, ať je to, Bože, se vzpomínkou na její chuť na mém jazyku...

Oba druhy umění (útěky z vězení a zručnost, pokud jde o kundičky) jsou stejné podstaty. Jack je prostý trouba s přirozeným talentem na všelijaké figle, pokud jde o vstup, průnik i únik. Ať už jde o šatlavu, či ženský klín, nenašel by se jediný zámek, dveře, okno či stěna, jimiž by nedokázal zlehka proniknout k extázi ze zakázaného ovoce‡. Jack je zrozcem svobody. Vymanit se z ďábelské černi šatlavy mu přináší pocit nikoli nepodobný žáru ženy zmítající se v extázi zásluhou jeho jazyka. První z oněch umění ho dokáže dostat z jedovatých pracek vachařů – nenáviděných ničemů, zhouby všech pobudů, vředů na tváři jinak kouzelného města.

A to druhé umění? Co k němu jen říci. Snad jen tolik, že se nikdy necítí svobodněji, než když mu v kolébce úst horce tepe

* Útěkář.

† Vagína.

‡ Obdobné ódy na Jackovy dovednosti nalézáme ve všech textech pojednávajících o jeho osobě, tím pádem nemohou pravost textu potvrdit ani vyvrátit. Srov. *Historie pozoruhodného života Johna Shepparda* (1724); *Věrné vzpomínky na život a překvapivá dobrodružství Johna Shepparda* (1724); *Vyprávění o všech loupežích, útěcích atd. Johna Shepparda* (1724); „Rozhovor mezi Juliem Ceasarem a Jackem Sheppardem“ (British Journal, 4. prosinec, 1725); *Historie života a činů Jonathana Wilda, zloděje, Josepha Blakea alias Blueskina, nohsleda, a Johna Shepparda, lamače zámků* (1729).

Bessina kundička. V tom spojení se jeho tělo palčivě proměňuje z rozbolavělé zdechliny v plamen. A právě tuto proměnu teď potřebuje podstoupit. Vzplanout. Roztát jako sklo – stejně jako když se Bess nechá unášet rozkoší na jeho rudém cungu* – a vyklouznout z pout.

Jenže čarovná Bess ho teď nerozpálí. Na krku ho tíží oprátka. A za kterou rozkoš ze zakázaného dnes bude odsouzen? Za první? Druhou? Nebo snad za obě?

Na tom nesejde...

Mistr úniků a průniků zemře.

Ruce má svázané před tělem, aby je v poslední chvíli mohl pozvednout k modlitbě, což ale Jack učinit nehodlá – rozhodně ne k Bohu, jakého vzývá smírčí soudce. Klečí na kolenou – zmokvanou, polámanou nohu zaklíněnou v hrozivém úhlu o stěnu popravčí káry. Hlavu má zakrytou kápí z pytloviny, krk mu obepíná smyčka – obojí mu okázale dramatickým gestem nasadil katův pacholek, když vůz projížděl davem. Klouzavý uzel oprátky visí volně dolů, konec lana má Jack ovázaný kolem pasu.

Zvedne se vítr. Kůň zahrabe kopytem v pilinách – smutně zaržá a pohodí obludnou hlavou. Vůz se zatřese a zhoupne.

Kolem vozu zaduní kanonáda kroků. „Nastala hodina zúčtování!“ zvolá pacholek, poplácá Jacka po rameni a vypustí k pošmornému podvečernímu nebi poštovního holuba.

Pták se vznese do mrholení, počastuje mačkající se dav v Tyburnu sprškou roztočů a blech, prolétne mlhou nad domy z červených cihel směrem k Holbornskému mostu, u řeznických stánků na Smithfieldu se dá vlevo a přistane na dvoře Newgateské věznice na hranatém rameni uniformovaného dozorce zlostně sledujícího vězně, mezi nimiž to vře zvěstmi.

* Jazyk.

Shepparda posadili na loď do kolonií. Shepparda vezou na skotskou vrchovinu. Shepparda unesly doroty ze Spitalfields a on teď s nimi dovádí pod dekou a nalévá se švestkovým.*

„Dost bylo hloupého tlachání! Bídny hřišník Jack Sheppard, kterýžto uprchl pozdě v noci z Toweru a celé dopůldne se oddával zvrhlému a nezákonnému obcování, byl znovu dopaden a právě dorazil k šibenici, kde dnes, šestnáctého dne měsíce listopadu léta Páně 1724, dojde svého konce,“ zvolal dozorce, zatímco zvoník rozezněl newgateský zvon.

Čtyři údery na znamení blížící se popravy.

Chmurné zprávy na vězeňském dvoře vzbudí hlasitou ozvěnu. Holub sebou v tom hluku trhne a ve snaze ulétnout do větví kaštanů pohupujících se v nízkém odpoledním světle před zdmi věznice se zachytí drápkem v šedé vlněné kazajce. Divoce se třepotá, jak se ho dozorce pokouší ze sebe setřást, což vězni odmění povzbuzováním: „Sejmi to prase!“ a „Podrápej toho vachaře!“

Jack zpod pytlavinové kápě ještě slyší Bess, jak na něj volá ze své komůrky vysoko pod okapy lupanáru†:

Dům mrtvých je jako hampejz. Dům mrtvých je jako dům radosti. Za tou řekou už se všichni oddávají radostem společně. Sejdeme se tam v té věčné, svobodné pustině, má láska.

Ale je Bess v lupanáru? A je vůbec naživu?

Kápě páchne jako lejny nasáklá sláma na podlážce husníku‡. Vlákny pytle prosvítají temně nazlátlé paprsky odpoledního slunce.

* Prostitutky. Dávám přednost tomuhle označení, protože termín „dorota“ v dobových vyhláškách proti potulce výslovně (byť ne výlučně) označoval osoby, jejichž obcování neprobíhalo v lepších kapitalistických kruzích.

† Nevěstinec. Na tenhle termín jsem narazil náhodou. Z latinského *lupanarium*, od lat. *lupa* (prostitutka, doslovně „vlčice“, od lat. *lupus*, tedy vlk). Dále viz poznámka na straně 24...

‡ Obdoba kurníku, určená pro husy.

Jack už necítí nohu, tedy až na nepřítomné tepání, které jako by se jej netýkalo. Pomalu oddychuje, zasviněný pytel ho svrbí na rtech. V hlavě si třídí věci, které ví jistě, nebo aspoň skoro jistě.

Není pochyb o tom, že dav, který se srotil kolem káry, je největší, jaký kdy Londýn spatřil. Zprávy o něm se šířily městem jako požár.

Začalo to tím, že ho Wild na zádech odnesl od břehu Temže do soudcových stájí. S tváří zabořenou do jeho širokých zad Jack slyšel, jak se kolemjdoucí srocují a podivují se: *Není tohle Sheppard? A Wild?* Ale to už se vířící šepot klevet spolu s jejich šířiteli rozeběhl městem.

Wild si dal ve stájích načas, nechal popravčí vůz nazdobit slavnostními stuhami a vlajkami, zatímco Jack se svázaný a promočený na kost choulil v jeho útrobách – učiněná hromádka zkrvavených údů nacucaných říční vodou.

Bylo tak dost času, aby se zpráva roznesla. Když byl Wild konečně spokojen a vůz vypadal dost pompézně, vydali se opět na cestu. Nad Tyburnem mezitím sílilo hřmění – jak Jacka vezli na šibenici, přidávaly se další a další hlasy.

Dobře ví, že se zde shromáždili, aby se přesvědčili, zda se mu podaří další z jeho útěků – ten dosud největší. Nejspíš čekají, že z rukávu vykouzlí pilník a v nastalém blázinci, potom co mu pod nohama podtrhnou káru, si odemkne pouta a večer si pak již bude prolévat hrdlo v putyce U Kance a růže na Fleet Street.

Z útrob se mu dere vzlyk – zadrhne se – a sežehne mu hrdlo.

Aurie, kde jsi?

Vůz se zakymácí, jak se katův pacholek opřel do postranice, aby odvázal delší konec smyčky, doposud ovinutý kolem Jackova pasu. Zaškubnutí a provaz letí přes břevno šibenice, kde už sedí pacholkův pomocník. Několik dalších záškubů, jak lano seshora uvazuje.

Zadunění bot dopadnuvších na zem. Pomocník upevnil provaz a odběhl stranou. Další kroky míří pryč – i katův pacholek dokončil svou práci.

Hluk sílí. Dav ví, co teď přijde.

Blíží se těžké kroky. Mistr popravčí.

V ruce svírá bič a s každým krokem pleská jeho kůží o dlaň. Jack viděl dost poprav na to, aby podle zvuku poznal, že tím kat prodlužuje poslední okamžik, než pobídne koně, a ten pod ním podtrhne vůz. Nad smrtí oběšením rozjímal mnohokrát – ostatně jako většina škrábů* – ale v žádné z těch představ u toho neklečel a netrásal se. Raději se zaměří na burácení davu. „Pověste ty nahoře! Pověste chlupeť! Pověste spekulanty a bankéře!“

Kat bičem opíše v pilinách kolem pódia tři velké kruhy, až to zasviští. Je to rozený komediant, napíná dav a čeká až do poslední vteřinky, kdy se celý spektákl zvrhne v neovladatelnou melu. Přesně v onen kýžený okamžik jim mistr popravčí dopřeje, čeho si žádají – vždy jim to dopřeje – trhne károu a...

*Pane, jenž vládneš ulicím – Pane podsvětí – Pane všech škrábů – Bože všech žen, Bože něhy, Bože klácení, Bože frndiček† a prcinek‡ a Bože štavnatých broskviček§ – ó, Pane všech těch roztoužených štěrbinek¶, prosím, pochovej mě u nohou jejího lůžka. Prosím – abych ji zase spatřil – abych zase slyšel její sténání – abych ji cítil. Pane, jenž vládneš tomu zvukomalebnému orgánu**, dopřej, abych k ní mohl ještě jednou přivonět a pocítil ještě jednou pulzování mého Nepojmenovatelného, když ji...*

* Kriminálník.

† Vagína.

‡ Vagína.

§ Vagína.

¶ Vagína.

** Vagína.

Smrti, která sis pro mě přišla – vládkyně stavidel vášně –, kéž by mě alespoň ještě jednou vzala do rukou a do úst – kéž by přede mnou ještě jednou rozevřela nohy – abych ještě jednou ztvrdl její vůní ve všech pórech – abych se v ní alespoň jednou ztratil a byl nalezen.†*

* Vagína.

† Viz poznámka na str.21 dříve. Termín „lupanár“ se nikde v mých příručkách nevyskytuje. Co se však týče označení „vlčice“, to je jiná. V jednom z důvěryhodnějších dobových slangových slovníků – Baileyho *Slovníku slangu a argotu* (1736) – se tento termín vykládá jako „děvka nižší kategorie“ a v žádném případě se nejedná o lichotku. Na základě toho jsem usoudil, že „lupanár“, vlčinec, je místo, kde se tyhle „vlčice“ shromažďují, tím pádem bordel.

Jde mi však o tohle: vzhledem k tomu, že se tenhle konkrétní název – lupanár – v literatuře nevyskytuje, dospěl jsem k názoru, že jeho význam není pejorativní, naopak, autor ho užívá familiárně a něžně, jako někdo, kdo sám patří do subkultury, jíž se termín týká.

Ale to trochu předbím. Jsme teprve na začátku.

Někteří tvrdí, že Jack si cestu k šibenici vydláždil v den, kdy po Temži připluly morové bárky.

Nejdřív to byly jen zvěsti, které do krčem a putyk donesli škrábové a ludráci. U Tower Wharf zakotvila loď *Repulse* patřící Východoindické společnosti, a jak se houpala, její prkna skřípěla a masivní lanová se vzdouvala a pleskala ve větru. Řeka se jen hemžila odpornými hlavičkami šedých krys, které si ze všech stran razily cestu ke kořisti v podpalubí. Drápaly se po bocích, a jakmile se přehouply přes zábradlí, mizely z dohledu.

Během příštích dní se k lodi *Repulse* přidaly další. Dvě u Tower Wharf a další pak v suchém doku v mělčinách u Blackfriars. Netrvalo dlouho a celá Temže byla poseta nehybnými přízraky – učiněným souostrovím lodí vyzbrojených děly a kanóny, teď nečinně svěšenými v odpočinku.

Po krčmách se povídalo, že všechny ty lodě byly vykázány do karantény.

Jiní jsou však toho názoru, že to celé začalo ještě mnohem dříve. Že se Jack touhle cestou vydal ještě před příjezdem morových lodí. Předtím než poznal Bess. A Aurieho. Dříve než se Jack stal nejslavnějším vězeňským zdrapákem, jakého Londýn do té doby poznal. V časech, kdy se ještě potácel životem jako můra omámená světlem.

Jeho matka tvrdila, že Jacka měla dost už onoho říjnového dne roku 1713, kdy ho zavedla ke dveřím truhlářského mistra Kneebona. Jak s ním chvátala po Regent Street, na čele jí vyrážely krůpěje potu a její jinak alabastrově bílá pleť zrůžověla.

„Sekej latinu, holka*, dělej, co ti poručej. Chovej se slušně. Nedělej nám hanbu,“ prohlásila a kysele se podívala na Jacka. Prošli přes neutěšený, podmáčený Tyburn a zamířili na Cavendish Square. Na keřích kolem štěbetali vrabci a popelili se jim pod nohama, zcela neteční k štramákům a nóbl dámičkám procházejícím kolem nich.

Když došli k hnědým dubovým dveřím, matka ho dloubla pod žebra.

„A choď jak dáma. Nedupej jak slon.“

Jack si zkusil představit, jak by bylo možné vykračovat elegantněji, přesně jak jej matka nabádala. Nepřišlo mu však správné

* Jack se snad narodil jako dívka? V tomto se tedy text od jiných dochovaných sheppardianálií zásadně liší. I když ho všechny prameny obvykle líčí jako „drobné postavy“ či podobně nemužně a jeho schopnost uprchnout ze stísněných prostor se připisuje jeho šlachovitosti a menšímu vzrůstu – např. v divadelní hře *Malý Jack Sheppard* (Yardley & Stephens 1885), kde v hlavní roli zazářila Nellie Farrenová –, na podobně kategorické tvrzení narážím jednoznačně poprvé.

klouzat jako dobře promazané kolečko v útrobách hodin. Rád vykračoval zeširoka a dopadal tvrdě na hranu chodidel.

Matka ho zpražila pohledem a nakrčila nos, jako by byl kus zkaženého skopového. Tu se dveře otevřely.

Byl to sám Kneebone. Nejprve poplašený, posléze popuzený.

„A to má být co?“ máchl rukou směrem k tvrdě vyhádanému úboru, v němž k němu Jack dorazil. Tvidové kalhoty a hrubá mušelinová kytle*, která patřivala jeho bratru Thomasovi, jenž už dávno odjel na zkušenou do kolonií a teď už nejspíš zemřel zimou. Nebo přepracováním. Anebo v důsledku *nenapravitelných charakterových vad*.

„Vyplatí se vám, pane, a nemusíte ji ani strojít do sukni.“

Kneebone vytřeštil oči a vzápětí je zas přimhouřil. Horními zuby se zakousl do dolního rtu. Pak máchl k Jackovi dlouhou, kostnatou rukou samá tříska a šmouha zaschlé krve. „Umí to s pilou a šídlem?“

Přikývla. „Kupodivu se umí s nářadím dost otáčet.“

„A jmenuje se?“

Jackův mozek se v té chvíli vypnul přesně oním způsobem, který tak dokonale ovládal a užíval, kdykoliv cítil, že se mu zatínají všechny svaly v těle. Což se dělo často.

Věděl, že na to jeho matka něco odpověděla – protože viděl, jak se jí pohybují ústa.

Kneebone vytáhl z kapsy kus balšámu. Rozžvýkal jej. Così vykládal a zuřivě u toho gestikuloval. S každým slovem vydechoval kafrovou vůni. Jack dělal, že neslyší to neustálé *ona* – nechal to slovo splynout s přívalem dalších slov, která z Kneebona prýštila – *ona je ošklivá, jen se na ni podívejte – no ne – ale jestli se mi vyplatí – jenže co si s tím mám jako počít?*

Jack si představil, jak se za letního dne noří do vod Temže, jak šplouchání vody kolem uší přehluší všechna ta *ona* a *ona je* a taky

* Halena.

to *co si s tím mám jako počít*. Nakukoval za Kneebonovy šlachovité paže – v tu chvíli zapřené v bocích v póze bojovného kuřete – do chodby. Byla plná dřevěných výrobků. Přes práh se linula vůně čerstvého dřeva a oleje. Uklidňovala ho.

Zase k němu začaly doléhat zvuky, jakoby zastřené mlhou.

„Je vážně šikovná – moc šikovná,“ slyšel říkat matku. Jak příkyvovala, přeskakoval jí hlas. „Ustavičně se v něčem vrtá. Nemáme doma krám, který by nerozebrala a neposkládala k většímu užitku.“*

Matka se obrátila k odchodu, Jack na ni pohlédl a jako obvykle pocítil lehký záchvěv ničím neopodstatněného porozumění, dost

* Nerad bych předbíhal, ale pokud jsou tyto paměti pravé, mohly by směle konkurovat knize *Herculine Barbinová: Nedávno objevený memoár francouzského hermafrodita z 19. století* (s předmluvou Michela Foucaulta) a soupeřit s ní o místo ve školních osnovách.

Pro ty, kteří postavu Herculine Barbinové (1838–1868) neznají, je třeba uvést následující: Zhruba od roku 1985 do roku 1995 byla tahle kniha povinnou četbou v každém kurzu gay a lesbické literatury, antropologie nebo historie. Kolikrát jsem sám předstíral, že se s Herculine a její sexualitou nadšeně ztotožňuju, v naději, že si vrznu (v tom jsem se nemýlil) s někým z těch „podobojí“ (tak se jim tehdy říkalo) účastníků takových seminářů. Ve skutečnosti se mi ta kniha hnusila a naháněla mi hrůzu. To Herculino zoufalství, ta její osamělost. To, jak neměřila čas objektivními jednotkami – pracovními dny, ročními obdobími, školními roky –, ale vztahy se ženami. Obdobími, kdy nějaká byla na obzoru a kdy se naopak žádná ne a ne namanout. Vyprávění se často přerušilo, dokud se na scéně neobjevila další žena.

A co se dělo s Herculine v oněch intermezzech? Vlastně asi nic, vůbec nic. Když nebyly přítomné ženy, nedělo se nic. Herculine se probudila z jakéhosi kryospánku jenom tehdy, když ji probrala ženská vůně, její...

...no však víte, co mám na mysli...

...tu zvláštní vůni, která měla zanedlouho probudit i mě a do které jsem se měl nezměrně zamilovat.

Žhavý úder blesku a pak švestky, bazalka...

možná až soucitu. Zároveň k němu dolehl odér whisky. Hluboko v rudých útrobách hrudi se mu sevřelo srdce. V tu chvíli to věděl: domů se už nikdy nevrátí. A ač to místo nestálo za nic, pořád to byl jeho domov. Už nikdy neuslyší rošťáky řítící se s lomozem po uzounké Neal Street – neucítí tu matčinu zvláštní nakyslou vůni – citrusově štiplavou nervozitou a zklamáním, vůni, která se z jejího těla šířila jako závany větru. Zanechá ho tady napospas kupcům a účetním, či neustále zaneprázdněným právníkům s vyhýbavým skelným pohledem. Ona se na něj sice dívala s hrůzou v očích, ale aspoň se dívala. Pro tyhle lidi tady byl jen neviditelný slouha – pes, který náhodou mluví anglicky.

Pokud se měl rozhodnout, kterou z těchto dvou trýzní vybrat – domov, v němž byl předmětem nočních můr, a službou, kde měl být jen další součástíkou soukolí pohánějícího výrobek vstříc zisku –, nezbyvalo mu jiné cesty než pokusit se necítit nic.

Matka se k němu shýbla a políbila ho na obličej. Položila mu dlaň na tvář a na okamžik tam s ní setrvala – a něco mu zašeptala do ucha.

A pak bez jediného ohlédnutí odešla.

Před večeří donesla lady Kneebonová Jackovi dámské šaty s tím, že si je má obléct na obsluhování. „Naše služka se roznemohla, takže máme trochu nouzi. Budeš ji muset protentokrát zastoupit.“

Zatímco si Kneebonovi cpali teřichy skopovým a horkou vodou, Jack postával stranou. Jako stín obcházející vymrzlou jídelnou. Mezi širokými fošnami stropu sem doléhal ošklivý, vlhký kašel – služebná se rychle ubírala do náruče smrti.

Jack, navlečený do šatů, se třásl jako osika, z doteku organzy a krajky mu naskakovala husí kůže – ty holčičí materiály snad ještě prohlubovaly pocit chladu. Vždy se domníval, že boháčci mají

Citrón, sůl, stopička cideru z měděného hrnku...

Navlhle lesní květiny, lehounce poprášené koriandrem.

ve svých příbytcích teplo. Tady tomu tak rozhodně nebylo. A proč vlastně Kneebonovi nepijí cider? Určitě si to můžou dovolit. Místo toho tu usrkávají pramenitou vodu, kterou si koupili od podomního prodejce. Dost možná se i ostatní liší od jeho představ. Nudná, všední a zahořklá cháska.

„P----!“ zavolala lady Kneebonová na Jacka, aniž se přestala nevzrušeně zaobírat flákem masa, jež leželo sotva pár palců od jejího nosu*. „Připrav nám kloktadlo z kmínu, rozdrčených hlíz kosatce a jedné velké spálené papriky.“

Řekla to, jako by snad Jack měl potuchy, jak takové kloktadlo připravit.

„Na ochranu před záškrtem,“ jal se vysvětlovat Kneebone, polknuv právě lok horké vody, a mávnutím ruky odeslal Jacka do kuchyně.

Když jim Jack konečně kloktadlo donesl – poté co vše připravil ze zásob, které ještě ráno stihla obstarat churavějící služebná a které ta nebohá duše vyskládala na pult jako poslední úkol, jenž v životě vykoná, vyjma úkolu nejposlednějšího, tedy smrti – Kneebonovi zvrátili hlavy nazad, zabublali a vyplivli hlenovitou tekutinu do prázdných hrnků.

Jak tak Jack postával v koutě salónu a pozoroval ty dva jízlivé strašáky, jak prskají a slintají, pokusil se vybavit si slova, která matka pronesla při odchodu.

Miluju tě – navzdory všemu –

Kdysi jsem tě hladívala po tmavých kudrnách –

Vzpomínáš na to odpoledne, kdy jsme se jen tak toulali po nábřeží?

Poslední větu si Jack vybavoval zcela přesně, včetně počasí, které toho dne panovalo – byl to nejpříjemnější, nejdůvěrnější den, jaký

* Hodně zvláštní: Jackovo původní jméno (začínající na P) chybí už v původním textu.

spolu kdy strávili. Bylo to na začátku listopadu, v ročním období, kdy se celé město již odpoledne noří do soumraku a vůně suchého listí drčeného kročejemi upomíná smysly na neúprosnost času.

Kolem se řítily koňské povozy a cvakaly mokřými koly o mokré listí, až se z toho Jackovi sevřel žaludek podzimmím splínem. Proud vzduchu za vozy zvedaly malé víry z kousků spadaneého listí a honily je po říčním břehu sem a tam.

Matka se po něm v houstnoucí tmě natáhla.

A vzala ho za ruku.

Ačkoli dost možná pronesla – a to je nejpravděpodobnější:

Jsi největší hanba mého života.

Nejlepší bude brát to tak, že matka zemřela, pokoušel se uklidnit své o překot tlukoucí srdce, spousta chlapců přišla o matku, mudroval. Vídal to denně, když spolu s bandou výrostků vyváděli své obvyklé kousky – naráželi do apatykářských dvoukoláků a „nešťastnou náhodou“ zvrhávali na dlažbu oleje a změkčovadla a jako štěbetavé hejno holubů se vrhali na blanšírované mandle, mátu nebo ječmen, aby je posbírali ze země a za zlomek ceny vzápětí prodali dalšímu vozíku za rohem.

Nikdo z nich zjevně neměl rodiče.

Teď na tom bude stejně jako oni, pomyslel si.

Jack uklidil kuchyň a dojedl u toho zbytky po Kneebonových. Kneebone ho pak vzal a odvedl po schodech nahoru do komůrky, kde měl spát. Byl to špinavý podkrovní pokojík v samé špici vysokého městského domu. Když Kneebone otevřel dveře, vyvalil se ven nezaměnitelný pronikavý puch myšiny a hniloby.

Jacka bolelo ze všeho toho stání, obsluhování a uklízení celé tělo. Zátylek ho brněl bolestí, prsty měl ztuhlé a prokřehlé. Jeho značně omezené vyhlídky se upínaly výlučně k vidině brzkého spánku. Ve chvíli kdy však přistoupili k posteli – Kneebone ho

k ní téměř tlačil, jako by ho před sebou odpuzoval silou své blízkosti – Jack se okamžitě probral. Nevítaná, zemdlená bdělost. Zaslechl jakési řinčení a ohlédl se. Kneebone držel v ruce těžký zámek a řetěz.

„Mám ho od jednoho švédského dovozce,“ zaskřehotal. „Pozornost za jeden mimořádně výhodný obchod – polhemský zámek,“ dodal s téměř erotickým zalíbením v mechanismu zámku. Polaskal železné oblíny a jeho šedavá kůže přitom mírně zrůžověla.

„Tenhle zámek,“ prohlásil a upřel na Jacka mdlé, vodnaté oči, „se nedá vypáčit.“

Jack si lehl. Učinil tak bez povelu, protože nemohl zabránit svému tělu, aby se nerozechvělo a nezhroutilo se na postel.

Kneebone sáhl do kapsy kožené kazajky, vytáhl z ní klíč a zastrčil ho do zámku, ze kterého vylezly čtyři zuby. Kneebone omotal naolejovaný řetěz kolem Jackova kotníku a sloupku postele a provlékl jím čelisti zámku. Nakonec jej s klapnutím zacvakl.

Jack na kůži ucítil všechny nervy v těle – zatnul čelist a svaly na temeni se mu stáhly a zatuhyly v bolestivých provazcích. Snažil se na zámek nedívat – *necítit* jeho dotek na své kůži – *necítit*, jak ho tíží na kotníku a chodidle.

„Nejsem takový kručas,“ prohlásil Kneebone a pohlédl na Jacka. „Ale na dobu deseti let jsem si koupil tvé tělo a duši. A dohlédnu na to, abys svou službu naplnil.“

Kneebone se otočil a se zvrhlým a zahanbeným úsměškem za sebou zavřel dveře a zamkl. „Vrátím se za rozbřesku,“ sykl skrze prkna dveří a oddupal po schodech dolů.

Dalšího rána hnal Kneebone Jacka jídelnou – ponurým, ledovým koutem se závěsy zataženými před paprsky úsvitu – až do dílny, přeplněné to komory, vykloněné arkýřovým oknem ze zadní části domu. Jack si prohlížel věci, které Kneebone vyrobil na prodej. Toaletní stolky, komody, almary, parapety a bizarní množství stoliček s čalouněným sedátkem.

„Co je to?“ podívoval se Jack a natahoval se k polstrování.

„Na nic mi tu nesahej,“ okřikl ho Kneebone, když viděl, jak klopýtá mezi vším tím haraburdím. „To všechno je výlučným majetkem Kneebona a nikoho jiného. Všechny věci v téhle komoře jsou ti zapovězeny s výjimkou těch, na nichž budeš zrovna pracovat.“

Kneebone usadil Jacka na lavici a sám se posadil naproti němu, až o sebe pod stolem zavadili kolena.

„Naučím tě zasklívát okenní tabulky, kovat hřebíky a vyrábět šrouby,“ prohlásil. „Ale v první řadě tě naučím dělat taburetky. Stupínky pro mazlíčky aristokratů, na kterých psi sedí, zatímco si jejich páničci nechávají malovat portrét.“ Ukázal na čalouněnou stoličku, na kterou Jack předtím sáhl. „Ty se teď prodávají ze všeho nejlíp.“

Vzduch prostoupil Kneebonův žluklý, vyprahlý dech. Nečpěl tak pronikavě jako dech jiných boháčů. Ale byl trpký – jako strom, z jehož hlubokých záhybů vyvěrá stará pryskyřice.

Jack se natáhl po dlátu. Nepotřeboval, aby ho někdo vedl. Stačil mu jediný pohled na taburetku, aby si byl jistý, že něco podobného taky svede. Nebylo to nic těžkého. Nejspíš bude muset jen...

Jenže to už vedle něj stál Kneebone.

S dalším polhenským zámekem v ruce.

Už první den provedl svůj temžský kousek. Jak jinak také vzdorovat hrůzám řetězu. Vydal se vstříc chladivým hlubinám – proměnil tlukot svého srdce v hučení hluboké vody. Ještě nikdy nemusel zůstat pod hladinou tak dlouho – jeho vazalství však bylo tak neúprosné, Kneebonova svrchovanost tak absolutní – a to nejen nad jeho tělem, ale i jeho schopnostmi, všemi jeho možnostmi –, že mu nezbývalo než plout hodně hluboko.

Při tomhle kousku mu také značně pomáhala jeho zručnost se dřevem. Neboť Jack byl prvotřídní řemeslník s mimořádně vyvinutým citem pro přirozené vlastnosti materiálů a jejich strukturu. Způsob, jakým je v drážce ve zdi ukotvený parapet, ho přitahoval a zároveň konejšil. Stejně jako postup, jímž je třeba opracovat

mimořádně nepoddajný suk ve špalku dubového dřeva. Či chladivý povrch železa nebo otázka, jaký tlak vydrží fošna z ořechu nebo do jaké míry lze ohnout březovou lať.

To vše Jack předvedl za neustálého Kneebonova mrmlání – nekonečného smrdutého proudu řeči, která se práce se dřevem týkala jen zřídka. Mnohem častěji šlo o litanie a poznámky o hrůzách bídy – kupříkladu že je „nakažlivá jako přetékaající stoka“. Kneebone se zjevně považoval za amatérského lékaře. Chvástal se, že přečetl obrovské množství lékařských knih. Lůza – jež dle jeho slov „páchla potem“ a „smrdutými výkaly“ – byla hlavním původcem veškerých neduhů.

„Zachránil jsem tě od chorobného života mezi chorobnými,“ prohlásil Kneebone a hodil Jackovi plesnivý bochánek skrovně pomazaný žluklým máslem, což měla být teď, krátce před polednem, jeho snídaně. „Zachránil jsem tě před lůzou,“ pokynul rukou k oknu a ulici za ním – „lůzou, která na každém kroku ohrožuje veřejné zdraví.“

Když se zšeřilo, Kneebone odemkl řetěz, jímž byl Jack přivázaný ke stolu, a dovedl ho do jídelny. Lady Kneebonová mu opět nařídila, aby nachystal a donesl večeři. Druhá služebná již mezitím zřejmě opravdu skonala.

Poté co do sebe manželský páreček nasoukal jídlo, odvedl Kneebone Jacka opět nahoru.

Sehnul se k němu. Připoutal ho za kotník k pelesti – přešel ke dveřím a tam zůstal stát – proč se nemá k odchodu?

Kneebone něco přitloukal na vnitřní stranu dveří.

„K prostudování,“ ukázal na přitlučený pergamen, když byl hotov. „Aby ses trochu vzdělal.“

Kneebone začal hlasitě předčítat, prstem přitom přejížděl po řádcích a vštěpoval mu slova jako otec, kterého Jack nikdy neměl a nikdy o něj nestál. Ve svitu svíce se rozmachoval vyhublými pažemi.

VÝNOS PROTI ZBĚHNUTÍ PRACOVNÍ SÍLY*

Za zběhlé či uprchlé se tímto považují:

(1) Všechny osoby, kteréžto se potulují krajem a zdržují se ve stodolách, kůlnách a opuštěných či jinak neobydlených staveních anebo ve vozech a kočárech a nejsou schopny prokázat způsob své obživy, případně jakkoli prokázat svou místní příslušnost.

(2) Taktéž všichni, kteří se živí šumařením, potulným zpěvem či žonglováním, jakož i ti, kdo se svými zvyklostmi či kočovným způsobem života podobají cikánům či předstírají znalosti fyziognomie, umění číst z ruky nebo podobně prohnané dovednosti, či lživě tvrdí, že dokáží předpovídat budoucnost, případně provozují jinou pochybnou živnost nebo se oddávají nepovoleným hrám a zábavám.

(3) Všechny osoby, které, ač stále při síle, utečou, opustí své ženy a děti a ponechají je napospas farnosti, jelikož nemají, jak by si jinak obstaraly prostředky na živobytí... a odmítají pracovat za obvyklou a běžnou mzdu.

* Snad návrh výnosu proti potulce z roku 1714?